

KURJER LITEWSKI

w W I L N I E dnia 23. Grudnia V. S. R O K U 1808.

S. PETERSBURG V. S. dnia 11 Grudnia. Dalsze czynności woysk Rosyjskich w Finlandyi. Dnia 1 listopada GM. Kozaczkowski w ciągu urzędzenia przeprawy zaiął wieś Koskelo GM. Demidow przeszedł do wsi Charaka dla zbudowania tam mostu, lecz nad nadzieję znalazł tu rzekę na 30 sążni zamarzłą. Korzystając z tego przeprowadził półk 23 strzelecki po lodzie. GM. Uszakow przybliżył się do GM. Demidowa o godzinie 8 d. i atakowania d. z nieprzyjaciela. Ten zdziwiony nagłym widokiem woysk naszych na swojej stronie rzeki posłał oddział piechoty dla zaięcia naszej drogi, lecz cofnąc się musiał przed przewyższającemi naszymi siłami. Tem czasem GM. Demidow nieprzestawał za rzekę przechodzić w bok nieprzyjacielskich fortyfikacyi: w krok za nim postępował GM. Erixon. GM. Kozaczkowski zbliżywszy się od Mariarwi do wsi Katuprama, zwrócił na wieś Limangoia dla oderznięcia z tytu części woysk nieprzyjacielskich; wspierał go GM. Uszakow na rozdrożu stojący. Szwedzi postrzeższy się otoczeniem rzucili nagle baterye i z pospiechem odstąpiłi. GM. Demidow stanął wieczorem w Pichaioki, GM. Kozaczkowski i Erixon zaieli Paralax. Woyska letkie seigaly nieprzyjaciela do Niegengi i 20 ludzi zabraly. Spalili most Szwedzi w tej wiosce, w innych opuścili wielką liczbę chorych, do tego wielu dezertow z woysk Finlandskich do nas codzien uciekato. Dnia 3 p. m. naprawowalismy spalone mosty. GM. Erixon przeszedł z Limangoa na drogę do Wigandi. GM. Kozaczkowski zaiął Niegengi, a GM. Uszakow Paralax. GL. Graf Kamiński wezwany był do kościoła Safo przez posłanego Podpółtkownika Wiensterna, dla widzenia się z Generałem Szwedzkim Adlerkreyc. Mając od głowkomenderuiącego uprzednie przepisy zezwolił z nim na konferencyę. Ustapili nam Szwedzi Bragesztad i Uleaborg cofając się wstecz na wiorst 60, w ciągu dni 14. Głównokomenderuiący Generał od Infanteryi Graf Buxhewden potwierdził tę konwencyę. Dnia 5 zaielismy Bragesztad gdzie stanął GM. Demidow i główny park artylleryi. Straż przednia rozciągnęła się w Olkioki i we wsiach poblizszych. GM. Kozaczkowski w Pataioki, Uszakow w Safo; Erixon z 3 t. w Wigandi. Podiazdy poszły do Francilla dla tworzenia nieprzyjaciół, i do Półkiła dla odkrycia komunikacyi z GL. Tuczkw 1. W Bragesztad wzielismy szpital nieprzyjacielski od 117 chorych, i prowiant na statkach znalezione. GL. Tuczkw 1 od czasu bitwy do d. 6 list, zaiął Kangas i straż przednią pod Półkiła rozłożył: po drodze zostawowali Szwedzi chorych i ranionych, zabral ich, 4 wozy amunicyjne z ładunkami, i 6 ieńcow.

Dnia 7 zawarto konwencya w 7 artykułach następujących. Reszta pozaięj.

PARYZ d. 6 Grudnia. Dziesiaty dziennik woyska Francuzkiego. Siła rzeczywista Hiszpanow zdaie się dochodzić 180 t. Pobilismy 80 t. z których 60 t. zbroynych składało armią Gallicyską i Extremadurską pod kommendą GG. Blacke, Romana i Galuzzo. Armia Andaluzyi, Walencyi, nowey Kostylii i Arragonii, którey dowodzili GG. Castanos, Penas, i Palafox podobno wynosząca 80 t. między któremi 60 t. było zbroynych, wkrótce dokona swego przeznaczenia. Reszta 60 t. z których 40 t. może być zbroynych, podzielona na korpus 30 t. w Katalonii i drugi 10 t. w Madrycie, Walencyi i innych mieyscach, zostaie w poruszeniu. Przed stapieniem za rzekę Duero przedsięwziół Imperator zniszczyć woyska srodkowe i lewego skrzydła, oraz zgotować los podobny armii G. Castanos na prawym. Po spełnieniu tego planu marsz do Madrytu będzie przechadzka. To wielkie postanowienie już uskutecznić się musi. Co do korpusu Katalonskiego złożonego w części z woysk Walencyi Murcyi i Grenady, cofnie się do tych prowincyow zagrożonych, jeżeli tylko przecięta komunikacya nieprzeszkodzi. W każdym przypadku 7 korpus G. S. Cyr zakończywszy oblężenie Roses nayprzywoiciey postąpi. G. Duhesme na czele 15 t. na 6 miesięcy w zywnosć opatrzonych zaręcza bezpieczeństwo ważnego miasta Barcellony. Nie niemówilismy o woyskach Angielskich, których jedna dywizya iest w Gallicyi, druga pokazała się podobno przed końcem przeszłego miesiaca w Badaioz. Gdyby Anglicy mieli iazdę, wiedzieć bysmy powinni, gdyż nasze półki letkie przebiegły prawie aż do granic Portugalskich. Jeżeli mają piechotę, zapewne niechcącey użyć na obronę swoich sprzymierzeńcow, bo już miesiac od zaczętey kampanii upływa, już trzy wielkie armie zniszczyliśmy, już ogromną artylleryą wydarłismy; już Kastylię, Montana, Arragonię, Soria i t. d. zdobyliśmy, los nakoniec Hiszpanii i Portugalii rozwiązalismy, a ieszcze ani słyhać o poruszeniu woysk Angielskich.

Po tem wszystkim połowa woyska Francuzkiego ieszcze nie nadciągnęła, część korpusu 180 480, cały 5ty i 8my, 6 regimentow iazdy letkiey wiele kompanii artylleryi i saperow, wiele ludzi z regimentow, które już są w Hiszpanii; nieprzeszło dotąd Bidassao oblewającey mury Bayońskie. Wyznać potrzeba, niekrzywdząc męstwa naszych żołnierzy, że niema gorszych woysk nad Hiszpańskie: podobne do Arabow zdolne bronieć się z zadomow, niemogą wytrzymać na placu bitwy. Gury nawet małą dla nich były worownią. Lecz łaski potę-

zney inkwizycyi, zaufanych Mnichow, ich pism i mów; wielka część Hiszpanii dotąd wierzy że Blauke zwyciężył, że armia Francuzka zniszczoną została, i że gwardya Imperatorska poszła w niewolę. Po tym omiatającym powodzeniu już panowanie inkwizycyi skończyło się; iey trybunały nie będą już dręczyć żalnego w Europie powiatu; w Hiszpanii iak i w Rzymie Inkwizycya będzie zniszczona: okropny widok gorejących ludzi na stosach już się nie pokaże; ta odmiana nastąpi mimo religijną gorliwość Anglikow, mimo ich przymierza z osz knującymi mnichami, przez których N. Panna del Pilar i Święci w Walladolid mówili. Monopolium, Inkwizycya, Franciszkanie są Anglii sprzymierzeńce, wszystko dla niey dobre, przez co tylko może poróżnić narody, i ład krwią zboczyć. Bryg Angielski Ferrets wypłynowszy dnia 11 z Portsmouth, dnia 22 stanął w S. Ander niewiedząc że w tem porcie panują Francuzi. Niosł ważne depesze i wiele papierow Angielskich: wszystkie zabralismy. Znalezione w S. Ander w wielkiej obfitości Chiny, oraz produkta osadowe posłalismy do Bayonne. Marszałek Soult X. Dalmacyi wszedł do Asturji: liczne miasta i wsie prosily o opiekę, dla wydzwignienia z przepasci, w którą rady obecne, namiętności pospółstwa ich wtrąciły.

Jedynasty dziennik wojska Francuzkiego w Hiszpanii w głównej kwaterze Aranda do Duero dnia 27. Dnia 19 Imperator powierzył Mar: Lannes X. Montebello komendę skrzydła lewego, dał instrukcyę co do iego obrótow i samego wypraw. W Lodosa d. 20 Mar: Lannes i Mar: Moncey umówili się o sposobach wykonania rozkazow Imperatora. Dnia 21 G. Lagrange z dywizyą, G. Colbert z brygadą letkiej jazdy, G. Dijon z brygadą dragonow poszli z Logrono prawym brzegiem Ebry. Tegoż czasu cztery dywizye składające korpus Mar: Moncey X. Conegliano przeszły tę rzekę w Lodosa opuściwszy cały kraj, między Ebro a Pampeluną. Dnia 22 o świtaniu wojsko Francuzkie ruszyło na Callahorra, gdzie z wieczora główna kwatera G. Castanos była, lecz nikogo tu nieznalazszy poszło na Alforo, i tu żadnego nieprzyjaciela już niebyło. Dnia 23 GD. Lefebvre na czele jazdy wsparty dywizyą G. Morlot w przedniej straży, spotkawszy nieprzyjaciół oznajmił natychmiast Mar: Lannes X. Montebello, Hiszpanow pod bronią było 45 t. podzielonych na 7 dywizyi; prawe skrzydło stało przed miastem Tudela, a lewe przez naygorsze rozporządzenie rozciągało się na półtorej mili. Arragończykowie byli na prawem, wojska Walencyi i nowej Kastylji we środku, trzy dywizye Andaluzyjskie szczególnie do G. Castanos należące stały na lewym; 40 dział zasłaniało całą linią. O godzinie 9 z rana kolumny Fran: ruszyły z tym porządkiem, tą składnością, i tą zimną krwią, które są cechą wojsk zestarzałych w boiu. Chciano założyć na wygodnym miejscu bateryą od 60 dział, lecz natarczywość Francuzow i trwoga Hiszpanów niepozwoliły czasu; już wojsko nieprzyjacielskie było zwyciężone porządkiem i obrótami naszego.

Mar: Lannes X. Montebello kazał G. Maurice Mathieu przełamać ze swoją dywizyą srodek

linii nieprzyjacielskiej; GD. Lefebvre przeszedł więc ze swoją kawaleryą klusem przez ten przełam i zwracając się na lewo otoczył całe skrzydło prawe Hiszpanów. Kiedy jedna półowa linii była opasaną i wywróconą, tegoż czasu G. Lagrange uderzył na wieś Cascante gdzie rozciągała się linia G. Castanos. Nielepiey broniło się lewe iak prawe skrzydło, opuściło plac bitwy zostawiając swoją artyleryą i wielu ieńcow, ścigała jazda szczątki wojska nieprzyjacielskiego do Mallen na Sarragoję i do Tarracone na Agreda. Wzielismy 7 chorągwi, 30 dział z uprzężem i wozami amunicyjnymi, 12 Półkownikow, 300 Officyerów i 3000 żołnierzy: 4 t. Hiszpanów poległo na placu, albo wepchniętych w Ebro utoneło. Stracilismy nader mało, 60 zabitych i 400 ranionych. G. Lagrange kulą karabinową w ramię raniony został. W Tudela znaleźlismy wielkie magazyny. Mar: Moncey X. Conegliano ruszył na Sarragoję, dokąd część jedna rozgromionych uciekała; część druga odcięta biegła w nieporządku na Agreda i Tarracone, gdzie Mar: Ney X. Elchingen mógłby co do iednego pobrać, gdyby iego korpus ciągłymi marszami znuzony mógł zdążyć do Agreda. Lecz Mar: Ney, który był d. 22 w Soria, który miał stanąć 23 w Agreda, odpoczywał w Soria dzień 23 i 24 nienadciągnął do Agreda iak 23, pospieszył ieszcze iednak zabrać wielkie magazyny. Niemielismy w boiu nad 6 t. iednak 45 t. pobitych i porażonych zostało. Nieiakis Palafox, dawny leyb-gwardyak, narzędzie bez talentow mnicha prawdziwego herszta partyi, który mu nadał tytuł Generała, naypierwszy uciekł, iak to we wszystkich już czynił rozprawach. Bitwa pod Burgos zniszczyła armię srodkową, bitwa pod Espinosa prawe skrzydło, a bitwa pod Tudela lewe. Tak więc zwycięstwo rozgromiło całą linią nieprzyjacielską.

W oblężeniu twierdzy Roses d. 19 Officyerowie Soleirol, Lenoir, Boier Francuzcy, Rouzelli, Allieto Włosecy z Saperami dokonczyli część prawą przekopu. W stronie lewej gdzie ziemia zbyt twarda, wyrzucono tylko wał do zasłony. Po siódmej zaczął się ogień z miasta. O południu moździerz rzucił bombę na fregatę w prawej stronie stojącą i zmusił ją do oddalenia się na głębiny. W przekopie roztrzaskała się iedna haubica, lecz nikt raniony niebył. Nieprzyjaciel strzelił 356 razy, zabił 3, ranił 12. W nocy Officyerowie Rougier, Morlaincourt, Madron, Salton, Sarbourg z Saperami rozstawieni w tyle równoległej nakryli drogę łącznych na 300 metrow, znaleźli tu ziemię kamienistą i o stopę w głębi wodę; postanowili więc rozszerzyć łączne dla znalezienia ilości dostatecznej ziemi do wysypania zasłony: rozszerzyli zatem w lewej stronie równoległą na stop 12, zasłonili wejście w rowy pokopane: wprowadzano więc i odmieniano strzelców bez obawy bomb które miasto ciskało. Dnia 20 Officyerowie Fretelle, Theviotte, Lafite Poulain Euzenat z Saperami zakończyli przekop równoległej, porobili w niey ławy, wzniesli i zrównali na przedzie parapet. Ogień rzęśisty sypał się z twierdzy dzień cały; odpowiadały moździerze; w przekopach żadnego niedosw adczono przypadku.

Dwunasty dziennik wojska Francuzkiego w Hiszpanii d. 28 w Aranda do Duero. W bitwie pod Tudela G. dywizji Lagrange poprowadził swoją dywizją do nakazanego ataku Cascante szczeblami, na najpierwszym sam stanął z 25 regimentem letkiej piechoty i niebezpieczną ranę odniósł. W pierwszym uderzeniu 200 legło Hiszpanów bagnietem przebitych. Ta osobliwsza odwaga rzuciła postrach na nieprzyjaciół; drugie zatem szczeble uderzyć niemogły, gdy pierzchać zaczęły wojska Castannos. Dnia 26 Mar: Ney X. Elchingen poszedł przez Tarracone na Boria. Zapalił nieprzyjaciół w pierwszym miescie 60 wozow amunicyjnych przy parku artylerji tam będących. G. Maurice Mathieu ścigając i zabierając po drodze w niewolę przyszedł d. 25 do Boria. Liczba jeńców wynosi 5000; wszyscy są z wojska regularnego; nieprzebaczył żołnierz żadnemu wiesniakowi zbrojnemu. Liczba dział zdybytych doszła 57. Herszty wpadli w zamieszanie i szaleństwo; wypowiedzieli najprzód burzliwym manifestem wojnę Francji: przypisują tam Francuzom cały nierząd byłego dworu, znikczemuienie przeszłej dynastji, podłość Grandow, którzy bezwstydnie na twarz padali przed tym bałwanem, przeciw któremu dziś po upadku całą złość wywierają.

Niemcy, Francya, Włochy, nader myliłyby się, gdyby chciały porównywać mnichow Hiszpańskich do swoich. we Francji i Włoszech znaydywano między Benedyktynami i Bernardynami wiele ludzi dostojnych przez naukę i umiejętności, różnili się edukacją honorem i użytecznością. Przeciwnie Mnichy Hiszpańskie najwięcej z najciemniejszego pospółstwa toną w niewiadomości i mocnych namiętnościach, podobni do użytych w rzeźnicach, mają ich ton, obyczaje, inieoswiecenie; najniższa tylko klasa pospółstwa im ulega: Grandowie odrodni nie mają ani energii ani zasługi ani wpływu. Znaydujemy w Walladolid i daley za tem miastem znaczne magazyny oręża i paszkwilow; spełniając przyrzeczenia Anglcy przystali z hojnością strzelbę puinały i pisma czarne. Duch wynalazku daleko postąpił u nich, nieskonczenie zapalają i paszkwilują. Wszystkie nieszczęścia, wszystkie klęski, które tylko mogą trapić rodzaj ludzki, z Londynu przychodzą.

W Przekopach koło twierdzy Roses od 21 do 22 założono baterję, zasłonięto ją i z równoległą związano; druga w winnicy powstała. Sprowadzono już w przekop regiment 56, legion 5 i 6 Włoski Saperowie wystąpili najprzód dla zrobienia nowych przekopow bliżej miasta, podeszli przekopanemi głęboko drogami do dawney równoległej. Wystrzelił nieprzyjaciół 368 razy wednie nocą 10, zabił i ranił 6 ludzi. Na tem się kończą urzędowe rapporta.

Uważają że Imperator postąpił w Hiszpanii iak w kampaniach 1796, 1797, 1800, 1805, 1806, wielką siłą przełamał nieprzyjacielską linią i stawiając się między oddzielnymi korpusami pojedynczo zniszczył. Attakował najprzód armię Hiszpanow wstrzodku, potem na lewym skrzydle, tu trzeba było opatnować północne brzegi, przeciąć komunikacją najbliższą z Anglią, i założyć fundament dalszych dzia-

łań. MM. Ney i Moncey w odwodzie uważali obróty armii na prawem skrzydle G. Castanos. MM. Soult, Victor, Lefebvre, Bessieres przeprowadzili się za Ebro i biegli przez Kastylią, pod Burgos napadli na wojska Extremadurskie, które nie cofnowszy się wcześniej pobitemi zostały a szczątki uciekły przez Walladolid i Salamankę, gdyby się trochę opóźniły już byłyby przez Lerma i Pasquera iazdą opasane. Ztąd dla zaskoczenia nieprzyjaciół musieli spieszyć MM. Soult przez Villadiego do Aquilar de Campo, Lefebvre przez Alava i Victor od Bilbao w tymże kierunku. Dowiedziawszy się Hiszpanie o klęsce pod Burgos cofneli się przez Vilaraio do Montana. M. Victor wyprzedził i pobił, M. Soult przeiół uciekających. Wszyscy co nieuszli przez Lawego do Asturyi poddać się musieli. Te nadzwyczajne spieszne obróty podały w moc Napoleonowi prowincje Biskaią Montana, tarą Kastylią, Leon. Bezwątpienia uda się znaczna kolumna do Ferrolu i Corogne gdzie znayduje się 10 t. Anglikow. Wojsko Francuzkie dzieli się na 6 czynnych korpusow i siódmy obserwacyiny pod rozkazami Marszałkow Moncey, Soult, Ney, Victor, Lefebvre, Mortier i S. Cyr. Do liczby tych korpusow niewchodzą ciężka iazda M. Bessieres, korpus odwodowy i gwardya M. Lannes. Intendentem wojska jest Daru, przy kazdym korpusie udzielny jest Kommissarz. Za wojskiem idzie niezmierna ilość sucharow. W zdobytych miastach zakładają się magazyny.

Pisma Angielskie mówią że ich wojska w Corogne wysadzone poydą dywizjami po 3 t. do Burgos i tam połączą się z G. Moore, który prowadzi armię z Lizbony, że reszta pozostała wojsk w Portugalii siądzie na Tagu na statki, wylądnie w Katalonii przy uysciu Ebro i uderzy na Francuzow w Barcelonie. Bonaparte wszystkimi siłami wojnę Hiszpańską ma popierać iak gdyby się nie nieobawiał Austryi i Północy; wyprowadzić wszakże więcej niezdoła nad 200 t. mimo konskrypcyą i układy Erfurtskie więcej niema, i tych utrzymać wzmie w kraju Hiszpańskim nietrafi. Odpowiadają na to Francuzkie dzienniki: niegłupi Anglcy żeby poyść mieli do Burgos lub Barcelony; zostaną na Tagu i dla tego się tam okopali aby zasłonić się mogli kiedy uciekać będą na morze. Niewiedzą wyspiarze a raczy lud oszukują Ministrowie: Francya ma 900000 pod bronią, użyć może 800 t, ma 100 t, iazdy; mieć może więcej w potrzebie. Kastylija północna w tej porze ma obfitość ryżu, zboża, ięczmienia, wina, słomy; cóż mówić o prowincjach południowych: 5 t. wozow amunicyjnych łatwo przewiezie 6 mill. racyi dla utrzymania na czas długi żołnierza. Ma Francya w Hiszpanii armię ogromną, 100 t. w armii reńskiej w Niemczech, 100 w obozie Boulogne, 40 t, w Neapolu, 30 t, w Dalmacyi, 80 t. we Włoszech. Choćby wybuchnęła wojna Niemiecka bynajmniej nieprzeszkodzi zdobyciu Hiszpanii i Portugalii. Towary Angielskie znalezione w Bilbao S. Ander i portach Asturyi opłaca kosztą wojenne. Wyżją Francuzi w Hiszpanii iak w Egipcie, lubo Anglcy pustyniami te kraie nazywają.

Piszą Anglcy póki będzie powodzić się, póty

Bounaparte nieprzestanie myśleć o podbiciu Hiszpanii; zagał negocyacye na przypadek przegranej. Hiszpanie mają uderzyć połączonymi siłami, rozumiemy że Bounaparte niespustoszy więcej kraiu nad zajęte powiaty. 7 t. Anglikow z Malty i Sycylii wylądnie w Hiszpanii; tu połączone wszystkie siły ustanowić powinny los Włochow i Sycylii G. Hope prezyduje w Rządzie wojskowym w Lisbonie nim ustanowiona będzie regencya. Nie-szczęśliwy Christophe w S. Domingo do nas przypłyńie zabrawszy pół milliona gotowizny. Na to krótko odpisują Francuzi: Karne wojsko nieroznosi mordow i pożogi, lecz męstwem prowadzone w 8 dniach od zaczętej kampanii zaszło do Portugalii, a kiedy o tem czytać będą w Londynie, zaydzie daleko za Madryt, i Anglicy z wierchotka skał Gibraltaru oraz z wysokości masztow na morzu widzieć będą powiewające Francuzkie chorągwie w Cadix i Lisbonie. Los Włochow iest zapewniony; Sycylia usłyszy swoje przeznaczenie iak Capré u siebie a nie z Hiszpanii. Chrystofa czeka los przyjaciół Angielskich.

Głosili Hiszpanie na początku pazdziernika. Francuzi są opasani i cofnąć się nie trafią; 500 t. naszych walczyć będzie w Pyryneach: iuż armia środkowa G. Castannos liczy 65 t, północna G. Blacke 50 t, Arragońska G. Palafox 15 t, Katalońska G. Lammas 20 t, w Sarragosie G. Valdes 10 t, posiłki z Grenady G. Reding 10 t, półki z Portugalii pod Badaioz 14 t, armia G. Romana 10 t; ogółem mamy ozynnych żołnierzy pod bronią 194 t. Odpowiada monitor: niech policzą wiele im po dziesięciodniowej kampanii, a po trzech tylko rozprawach pod Burgos Espinosa i Tudela, zostaje; niezneydą dziś 4 tysięcznego korpusu; iednak były wielkie woyska.

List przeięty z Segowii do Walladolid od Mniszki do przyjaciółki d. 19 pisany wyraża. Niespokoyne iestesmy. Mówią że obywatele i Mniszki uciec przed Francuzami musieli. Umieramy ze strachu. Mamy dwie Mniszki z Lerma musiały uciekać z klasztoru o 11 wieczorem prawie nagie, ubrałyśmy ich i rany opatrzyliśmy. Drugie listy wyrażają; G. Blacke odniósł zwycięstwo zupełne nad Francuzami całą zabrał artyleryą; piszą gazety że ma 22728 i obok kładną że 70 t. przeszło przez Lugo, niewiem iak tę sprzeczność pogodzić. Junta nas zdradza, zabrania nam mówić, przyjaciółom Francuzkim urzędy rozdaie Infantado ma być Ambasadorem u Londyńskiego dworu. Dwie dywizye Angielskie przysły do Extremadury. Za odniesione zwycięstwa spiewaliśmy Te Deum; ciekawi iestesmy widzieć gwardyą Napoleona, którą wzięli nasi w niewolę.

Dnia 4 w stolicy naszej obchodzona była z okazaloscia uroczystosc koronacyi Imperatora. Złamano tamę kanału Ourcq i wodę do miasta puszczono. Położono węgielny kamień nowey fontanny na placu Bastylli; założono wielką za miastem rzeźnię do bicia bydła. Arcy Kanclerz Cambaceres sprawujący interessa w niebytnosci Napoleona uroczystosci prezydował. bale i teatre były otwarte, na polach Elizejskich igrzyska i gonitwy

z nadgradami dla celujących. Mar: Mortier X. Treviso i G. Junot X. Abrantes przeszli Bordeaux z woyskami swemi przyięci tam ze wszelkimi honorami.

DREZNO d. 20 grudnia. Król Saski Fryderyk August znajdujący się teraz w Warszawie zapowiedział Uniwersalem bliski Sejm walny do którego na seymikach i zgromadzeniach gminnych mają być wybrani posłowie i deputowani zaszczytzeni cnotą przywiązaniem do kraiu i rzeczy znaiomoscia. Niemniej wybrani będą sędziowie pokoju godni spełniać chlubny okowiazek iednania obywatelow spór wiodących, tudzież radcy Departamentowi w rozkładzie ciężarów publicznych bezstronni, i w przełożeniu potrzeb troskliwi. Warszawa, Poznań, Kalisz, Toruń, wybiorą do rad municypalnych podwójną liczbę Kandydatow do potwierdzenia Królewskiego, Xięstwo podzielone będzie na municypalności. Zawiesił Król do trzech miesięcy licytacyą i sprzedaż majątkow dłużnikow, którzy pożyczyszy dawniej w skarbie Pruskim kapitały, przekazani potem Napoleonowi, a przez konwencyą Bayońską ustąpieni Królowi dotąd na żadnym terminie nieopłacili zawinionej należności, a nawet regularnie procentow niewnieśli. Odebrawszy Król proźby o ulgę wezwał wszystkich dłużnikow do układu, zdiał sekwestr i Administracyą z tych którzy procenta opłacili, oddał wszystkim rząd dóbr nim się w przeciągu trzech miesięcy z Ministrem skarbowym ułożą.

W Wiedniu odebrana wiadomosc o wezwaniu Anglii do pokoju, wielkie wrazenie uczynić miała na umysłach tamecznego gabinetu. W Udine wielki oboz założony, całą zimę stać będzie tam woysko; dla zabawy iest teatr. Doktor Wiedeński Carro otrzymał z Chin gatunek ryżu barzo posilny zdrowy, obficie rodzący na miejscach suchych. W Węgrzech w Trenczynie w dobrach Hrabiego Asprement do Linden iedno ziarno wydało 1360 ziarn dojrzałych. Rossyiski Botanik nazywa ten ryż, Oryza Mutica, ponieważ rośnie bez wąsow, Francuzi nazywają ryżem Carra. Mieszkańce Europy starać się powinni zaprowadzić ten gatunek mianowicie na nieużyte piaski: odkrycie może być użyteczne. Szczepienie ospy krowiey, której wynalazcy Jennerowi Anglicy i Amerykanie od kilkudziesiąt tysięcy szterlingow monument stawia, powszechną zaletę zyskało, ze wstydem dla tych którzy dzisiaj w iey dobrodzieystwa wierzyć nie chcą, w Niemczech całych szczepienie upowszechnione. Mar: Davoust przez Lipsk, Erfurt pojechał do Haunoweru. Przez Drezno przeciągnęło 18 t Francuzow. Powszechny niedostatek i drożyna panują.

Na Dworze Elektora Badeńskiego w Carlsruh wielkie zaszły odmiany. Dnia 2 radca stanu Rayneval i Hrabia Villaine tu z Paryża przybyli. Minister skarbowy Dalberg odebrał rozkaz wyiechać natychmiast do Francyi dla sprawowania interesow u Napoleona. Minister Gemingen, dawniej w Anspach użyty z gabinetu oddalony został X. tajny radca i dyrektor gabinetowy, tajny radca Fein, i konsyliarz dworu Sternhayn aresztowani zostali.